NĂM THỨ MƯỜI - SỐ THỨ 1781 — MỖI SỐ: 0$02 — NGÀY THỨ BẢY 23 DÉCEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Hà-nội và các tỉnh trong Bắc-kỳ, Lào, Cao-miên, Bắc-kinh, Thiên-tân	Ngoài đem đến nhà	Gửi về tỉnh thành	Trung-kỳ và Nam-kỳ	Nam-kỳ, Cao-miên, Lào, Trung-kỳ, Bắc-kinh, Thiên-tân	Ngoại-quốc
Một năm .	6 $ 00	6 $ 90	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	9 $ 00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng .	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHAM-HUY-LUC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.

1re page — *Une seule insertion.* . . . . 0 $ 20 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . . . 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Ruộng-đất với nhân-công

Cứ xem cái nguyên-lý môn học sinh kể thì nhân-công với ruộng đất tức là hai cái yếu-tố làm giàu; nhưng hai cái yếu-tố ấy có hợp lại với nhau thì mới thành ra một chất « giàu » được; nếu có ruộng đất mà không có nhân-công, thì bãi-cỏ đồi cây không tự nhiên mà biến ra được kho tiền dụn thóc; có nhân-công mà không có ruộng đất, thì tay mạnh chân khỏe không làm sao mà nảy ra được hột lúa sợi tơ; ruộng đất cũng đến bỏ hoang, nhân-công cũng đến vô dụng, mà nghèo vẫn hoàn nghèo.

Ấy cũng vì cái cớ đó mà cái nạn nghèo của dân Bắc-kỳ ta không làm sao tránh khỏi được. Bắc-kỳ ta ở về mấy tỉnh Trung-châu thì nhân-công thật là thừa mà ruộng đất thật là thiếu. Gọi là nhà làm ruộng, chẳng qua mỗi nhà chỉ được giảm, bảy mẫu; có nhà chỉ được năm, ba sào, quanh năm chỉ tối, vẫn vật ở ngoài đồng, đầu tắt mặt tối, chân lấm tay bùn, dãi gió dầm mưa, thức khuya dậy sớm, không để miệng tắt lúc nào được nghỉ, hết giống lúa đến giống bắp, hết giống đậu đến giống khoai, kể làm ăn như thế cũng đã vào bực siêng. Nhưng sức đất sinh-sản chỉ có chừng, dù siêng đến thế nào, cũng không có giống gì không bám vào đất mà mọc lên thành cây thành quả được; may mà được mùa, bắt quả cũng đủ ăn đủ tiêu, không đến nỗi thiếu công mắc nợ; rủi bị năm trời làm thất bại, thôi thì là vợ nào chồng ấy, cha nào con ấy, cơm chẳng được no, áo chẳng được lành. Không kể còn những kẻ không có tấc đất cắm giùi, công việc không có mà làm, cơm gạo không có mà ăn, đến nỗi phải đi làm thuê làm mướn; những trai thờ-dâu, những phu nhà máy, những thợ cây thợ gặt đàn bà, công mỗi ngày nhiều lắm là năm, ba hào, ít nữa đỏ mười lăm, hai mươi xu, mà có khi đi tự tỉnh này sang tỉnh khác, suốt làng nọ qua làng kia, không kiếm ra được kẻ thuê người mướn. Thế có phải chỉ vì ruộng đất ít mà nhân-công thành-ra vô dụng, đến nỗi hãm vào cái cảnh bần khốn đầy không?

Đã biết cái bệnh-căn nghèo của mình là thế thì nên đi tìm thuốc để chữa cho lành. Ở về các tỉnh trung-du thượng-du, đất ruộng mông-mênh, đồng-điền bát ngát; nếu người ở các tỉnh trung-châu đi cư lên đấy mà khai phá cho thành điền, thì cái thổ-địa hoang-nhàn kia sẽ biến thành ra dụn thóc kho tiền mà cái nạn đói cho cái công cuốc bẫm cày sâu một cách rất hậu; việc gì phải tranh nhau từng tí hàng rào, lấn nhau từng chút bờ ruộng, quanh năm lao lực, mà rút lại vẫn tay lấm chẳng đủ hàm nhai. Thiết tưởng cái kế khẩn đất khai hoang là cái thượng-sách cứu bần cho dân Bắc kỳ ta bây giờ vậy.

Có người nói: những đất bỏ hoang phần nhiều là đất xấu, rồi làm mà thất bại thì tính sao? Xin đáp rằng: Đất để nuôi người, trừ ra bãi sa-mạc, vùng băng-dương, phàm những chỗ đã có cỏ có cây, không chỗ nào là không giống-giọt được; song mỗi một thổ chất phải giống một thứ hoa màu riêng, phải làm một cách giống tỉa riêng, phải dùng một thứ màu bón riêng, phân biệt được chất đất mà theo cái phương-pháp thích nghi, thì chẳng đất nào là đất xấu cả.

Lại có người nói: những nơi đất hoang phần nhiều còn lam-chướng, ở sao được mà làm. Xin đáp rằng: Lam-chướng là vì người ít, đất còn bỏ hoang; nay kéo đến hàng đôi ba trăm người, làm nhà làm cửa, đắp đường đắp sá, phá rừng đốt cỏ, đào giếng khơi ngòi, người ở nhiều lắt không còn hoang, thì làm gì còn lam-chướng. Coi như Thái, Lang, Tuyên, Cao, thuở nay cho là tuyệt địa, mà từ lúc có dân-cư trù-mật, cũng chẳng khác gì mấy tỉnh trung-châu, thì có sợ gì lam-chướng không ở được.

Lại có người nói: Đất mới làm tốn công lắm, phải xuất vốn nhiều mà e thu lợi được ít chăng. Xin đáp rằng: Đất mới làm vẫn tốn công, cho rằng một mẫu đất mới vốn ấu làm phải gấp ba mẫu đất thục; song làm đất thục còn phải trả tiền thuê đất, làm đất mới không phải chia cho ai mất hột nào, thì cái lợi cũng thế; huống chi năm đầu là đất mới, bước sang năm sau cũng thành ra đất thục, chứ có khác gì.

Xét ra người mình chỉ có cái tính an thổ trọng thiên, không mấy khi chịu ra khỏi nhà một bước, bỏ buộc về những tục làng lệ xóm, mắc mứu về những tổ mộ tiên-phần. Sao không nghĩ những tục làng lệ xóm như ngồi lần cỗ lượt, nợ miệng truyền đời, thì ở trong thế giới văn minh này, những tập quán hủ-bại ấy không có lẽ đứng ra ngoài vòng đào-thải được; còn những điều hay như cứu tai tuất hoạn, vẫn bệnh lẫn chung, thì trong chỗ quê hương mới đây, mà âu ở tử-tế với nhau, có phần lại đảm thắm hơn cái quê-hương cũ; tổ mộ tiên-phần là cốt để ghi tạc cái lòng hiếu-kính; con đâu cha mẹ đấy, tấm lòng hiếu-kính, ở đâu mà chẳng cảm cách được linh-sàng tiên-nhân. Đã dòm thấy cái bước đường sinh-kế ở trước con mắt mình rộng-rãi thênh thang, thì dời chỗ nơm ngón-ngại. Kia như người Âu-châu đi cư sang nước Mỹ, mỗi năm kể hàng hơn trăm vạn, thiên sơn vạn thủy, công bạt-nghiệp gian hiểm biết chừng nào! Chỉ vì nơi đất tốt ruộng nhiều, người ta còn lận lội mà đi cho kỳ được: Thậm chí như người Nhật bản chịu hao binh tổn tài, đánh nhau với nước Nga mà tranh lấy cái quyền khai-khẩn ở Mãn-châu Mông-cổ, Hưởng chi đất ruộng của mình sẵn có, cùng ở trong một xứ, mà bỏ phí bỏ hoài, thành ra nhàn-công dư-dật, không dùng được việc gì, đành ngồi dậy mà bó tay chịu khổ, nghĩ có đáng không?

Tị H.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 19 Décembre 1922

Việc nước Ý

Đảng Đại-đồng và đảng Bảo-thủ trật-tự xung đột nhau. Sáu người về đảng Đại-đồng và bốn người về đảng Bảo-thủ trật-tự bị hại. Các nhà của đảng Đại-đồng bị hủy hoại cả

Việc nước Ái-nhĩ-lan

Có bảy kẻ khởi loạn bị bắt thì phải xử tử ngay.

Paris, ngày 20 Décembre 1922

Nhà Thực-nghiệp ngân hàng

Tức đêm nghị-viện đã bàn về sổ chi-thu Đông-pháp. M. Outrey có nói rằng nhà Thực-nghiệp-ngân hàng ung nhận giúp việc lập một nhà nông-nghiệp ngân-hàng.

Quan Sarraut đối với đảng Xã hội

M. Sarraut lấy làm vui lòng về việc đảng xã Nam-kỳ lăng liên. Ngài có phản đối những lời kia khác của đảng Xã-hội

Paris, ngày 21 Décembre 1922

Việc nước Ba-lan

M. Wojciechonoski trúng cử Giám-quốc Ba-lan.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 22 Décembre 1922

Nước Pháp với Ba-lan

Quan Giám-quốc Millerand có gửi điện tín mừng quan Giám-quốc mới nước Ba-lan là M. Wojciechomo.

Cái vấn-đề nhà cửa đất đỏ ở Paris

Hiện chánh phủ đương thực hành cái chương-trình dựng 9.000 chỗ ở tại Paris. Hội đồng coi về việc lập nhà cửa rẻ tiền đương xét một cái chương trình phụ tùc định dựng thêm 17.000 chỗ ở nữa.

Cuộc bội-nghị giảng-hòa Đông-âu

Các báo nói rằng Cái vấn-đề các cơ sở Đông-âu giải-quyết đã gần xong. Hiện nay chỉ còn phải giải-quyết những điều-kiện-tiết nữa mà thôi. Lord Curzon thấy phải-hộ nước Thổ ưng thuận các điều khoản đại-cương của Đồng-minh, có tỏ ý bằng lòng. Phái bộ nước Nga lại lấy làm không bằng lòng.

Sáng hôm thứ năm, phụ ban coi về việc bảo-hộ các tiểu-dân đã điều-hòa bản dự thảo các Đồng-minh, và bản dự thảo các nước Trê-nhĩ-kỳ. Nghe đâu hội-đồng họp ý nhau về việc dạy âm thoại của các tiểu-dân trong các học-đường, còn tiếng nước Thổ thì vẫn dùng làm quan-thoại trong việc giáo-dục.

Báo *Le Temps* có nói rằng M. Bizanour và M. Venizelos có xung đột nhau về các vấn-đề đi-cư.

Còn về việc ấn-định các quyền lợi của các tiểu-dân về bên giáo Thiên-chúa hiện nay chưa ấn-định xong.

Tướng quân Pellé vừa tới Constantinople, có bá cáo với các báo quán rằng tại hội-đồng giảng hòa, các phái viên rất là hiếu hòa. Tướng-quân có khen ngợi phái-bộ Thổ-nhĩ-kỳ. Tướng quân có nói: hội-đồng có thể soạn xong toàn bản hòa-ước chứ chẳng những chỉ soạn xong thiên khai mạc mà thôi, mà tờ hòa-ước ấy có lẽ thượng bảo nguyệt tháng Janvier thì các phái-bộ có thể ký được.

Mustapha Kémal pacha có tiếp được một bức thư của Lord Curzon, M. Barrère và M. Garroni yêu-cầu với Mustapha Kémal pacha rằng trước khi ký tờ hòa nghị nhất định thì chớ có thay đổi gì trong việc chánh trị ở Constantinople.

Việc nước Trung-hoa

Trong bức ám-điện của chánh-phủ Đại-pháp gửi cho chánh-phủ Trung-hoa có nói rằng chánh-phủ Đại-pháp vẫn lưu tâm về việc cải quản đường hỏa-xa Điền-Hà Trung-hoa, và việc chánh-phủ Trung-hoa thực hành cái điều khoản kia khác về con đường ấy.

Tại nhà bảo-tàng của viện Phê-bình

Tại nhà bảo-tàng của viện phê-bình lại mới thêm được một cái ô-tô dùng trong trận trên sông Marne. Ô tô ấy có biên mấy chữ: « Đã chở năm người lính về quán doanh thứ bảy tại Gagny đến Nanteuil-Le Haudoin, ngày 14 Septembre 1914 » và một câu của một người sốp-pơ đáp lại đại-tướng Gallieni như sau này: « Xếng xin làm như các bạn khác cầu đi đến đâu, xin đi đến đấy ».

Thời-giá quốc-trái. — 3 % 59, 3. — 5 % 1915-1916 76,50. — 4 % 1918 64.17 — 5 % 1920 80. 20 — 6 % 1920 89.

Nhân dịp lễ Noël, nhà máy nghỉ không làm việc. Vậy số báo 1782 đến ngày thứ ba 26 Décembre 1922 mới ấn-hành.

Hội-đồng Chính-phủ

Bài diễn-dân của quan quyền Toàn-quyền (1)

(Tiếp theo)

Việc tài-chính

Sau quan quyền Toàn-quyền nói đến việc tài-chính. Ngài tỏm thuật lại cái chánh-sách tài-chính khôn khéo của quan Toàn-quyền Long bấy nay đã gây nên thiện-quả hiển-nhiên, khiến cho trong thì Đông-pháp có tiền-tài mà thực-hành những công-trình vĩ-đại, ngoài thì làm cho cái tín-lực của Đông-pháp có cơ-sở vững bền. Ấy nhờ về cái chánh-sách tối-chính ấy, nên từ khi việc Âu-chiến tàn cục đến giờ, các nước dự chiến đều phải thiệt hại về cái nạn tiền tệ, mà Đông-pháp ta tránh được không phải lần hại chút nào. Ngày tự ngày 1er Janvier năm nay, cái lệ cưỡng hành giấy bạc đã bãi đi được, mà tỉ giá đến nay, tiền tệ vẫn được lưu-thông như thường.

Khi lập lệ cưỡng-hành giấy bạc, thì số tiền ngân của nhà Ngân-hàng được có 5.627.500 p., và số tiền ngân của Ngân-khố được có 3.765.000 p. mà số ngân-phiếu lưu-thông cộng được 69.568.000 p. vậy cái giá ngân-phiếu lưu-thông tính gấp 12 lần cái số tiền ngân.

Lúc bãi cái lệ cưỡng hành ngân-phiếu, số ngân-phiếu lưu-hành được hơn 92 triệu rưỡi, mà số tiền-ngân ở ngân-hàng gần được 15.000.000 p., và tiền-ngân trong ngân-khố được độ 4.350.000 p. Trong số tiền bạc ấy chỉ có độ hai triệu đồng, là tiền tệ mới chế ở San-francisco và ở Birmingam mà thôi. Còn trong số tiền-ngân của nhà Ngân-hàng và Ngân-khố tăng lên đó, thì 8.850.000 p. là tiền bạc cũ thu vào kho, trong khi dân sự nộp các thứ thuế. Vậy trong khi bãi cưỡng-hành ngân-phiếu, lấy số tiền bạc lưu thông trong nước cũng giảm đi bấy nhiêu đồng. Lúc bấy giờ cũng có người lo rằng nếu đem bớt lệ cưỡng-hành ngân-phiếu đi, thì tiền bạc trong ngân-hàng lại phải phát hành ra nhiều lắm. Tuy vậy mặc lòng, ngay lúc bãi lệ cưỡng-hành ngân-phiếu, chánh-phủ cũng quả quyết định ban số ngân-phiếu chỉ được to gấp chín lần số tiền-ngân trong nhà Ngân-hàng là cùng.

12 triệu đồng bạc mới của chính-phủ thừa lại San-Francisco, và ở Birmingham hiện nay nhà Ngân-hàng đã thu nhận rồi. Cái việc thu nhận tiền-tệ lưu-thông tính đến ngày 31 tháng 8 đã rồi như sau này: Số ngân-phiếu được 86.688.000 đồng, số tiền-ngân của nhà Ngân-hàng được là 26.880.000 đồng, và số tiền-ngân của ngân-khố được là 3.165.000 đồng.

Đến ngày 14 Juin, quan quyền Toàn-quyền lại định hạn cái số ngân-phiếu chỉ được to gấp năm lần số tiền-ngân mà thôi.

Cái lệ cưỡng-hành ngân-phiếu thi-hành trong 31 tháng giời được mọi điều lợi rằng làm cho phần-đông quen dùng ngân-phiếu, hơn trước kia nhiều. Chứng ngay như số tiền-ngân của nhà ngân-hàng và ngân-khố trong ngày 31 Août thì đã biết. Trong khi cưỡng-hành ngân-phiếu số tiền bạc lưu-thông thu vào làm tiền-ngân của ngân-hàng mất 8.800.000 p., mà từ lúc bãi lệ cưỡng-hành ngân-phiếu đến giờ, ngân-hàng cũng chỉ phải phát ra có 2.200 ngàn đồng bạc mà thôi.

Chánh-phủ cũng gia công cải-lương cái vấn-đề nhà xu nữa. Cái việc đích thứ nhất là bãi những giấy bạc nhỏ đi, vì giấy bạc nhỏ nhàng lắm, không hoang dùng cũng được việc, nhưng cũng làm điều bất tiện lỏi thỏi. Chánh phủ lại cũng muốn rút những đồng tiền chế ra trước năm 1921, hoặc 900, hoặc 830, hoặc 400 ly bạc nguyên, chỉ để một thứ đồng bảo kiểu mới là 650 ly bạc nguyên mà thôi. Muốn thực hành cái chánh-sách ấy, tất một đường phải chế lấy bạc bảo kiểm mới, cho để đồng và một đường phải thu dần giấy bạc con, và nên bảo kiểu cũ lại. Ngày 9 Juin 1921, chánh-phủ đã định ở Nhà máy tiền tệ Paris 7 250.000 đồng xu. Chánh-phủ cũng lại đặt của Công-ty tiền-tệ Đại pháp 30 triệu đồng nữa. Hiện nay công-ty ấy đã gửi đến được ít nhiều.

Sau cùng, theo như lời các bộ-đồng thích-cần trong kỳ hội-nghị năm trước, chánh phủ định đặt một món tiền nữa xu nữa. Cái kiểu đồng tiền mới ấy đã ấn định xong rồi, chẳng nhà điêu khắc Patey ở Paris đã đệ trình quan Toàn-quyền Long chuẩn-y trước khi gửi xuống tận sang Đông-pháp mới rồi. Đồng kiểu ấy sẽ làm bằng nhôm-ken, giống kiểu đồng tiền 25 centimes của nước Pháp. Chánh-phủ đã đặt tại Nhà máy tiền-tệ Paris một số là 5.000.000 đồng tiền. Cuối sang năm tiền ấy mới tới Đông-pháp ta.

Cái lệ cưỡng-hành ngân-phiếu bắt buộc chánh-phủ phải làm một việc hối-đoái rất lớn. Theo như các điều khoản trong bản hợp-đồng ngày 20 Janvier 1920 của chánh-phủ ký với nhà Đông-pháp Ngân-hàng, thì những ngân-phiếu của nhà Ngân-hàng phát-hành trong khi cưỡng-hành ngân-phiếu, lợi hại thế nào số chi thu của Đông-pháp phải chịu đồng nhận cả. Theo như điều khoản trong bản hợp-đồng ấy, thì mỗi khi giá bạc lên xuống, mà trong việc hối-đoái thiệt-thòi nhiều, đều ghi vào sổ là chánh-phủ Đông-pháp nợ các nhà Ngân-hàng. Về khoản ấy, nhà Ngân-hàng phải đòi cho chính phủ 27 triệu đồng. Song cũng theo như điều khoản trong bản hợp-đồng ấy, thì bao nhiêu tiền tệ ngoại-quốc như tiền tệ của nước Pháp, nước Anh, nước Hoa-kỳ, nước Bỉ-lợi-thời, của các nhà ngoại-quốc đóng góp ở Đông-pháp và nhà Ngân-hàng Đông pháp hai bên tính toán thiệt thì với nhau, mà các nhà ấy phải giả lại nhà Ngân-hàng được bao nhiêu tiền-tệ ấy, đều là về quyền sở-hữu của chính-phủ Đông-pháp cả. Từ tháng Avril 1921 đến nay, việc hối-đoái ấy đã thanh-toán. Chỉ như số nợ 27 triệu ngoài trong việc thu về 9.600.000 đồng bạc tiền Hoa-kỳ, 30.000.000 đồng tiền francs, và 1.100.000 đồng bạc Đông-pháp, lồng cộng đáng giá là 120.000.000 quan.

Từ khi cái lệ cưỡng-hành ngân-phiếu có nghị bãi đi mà số tiền nợ ở nhà Ngân-hàng, chánh-phủ đã hoàn xong thì về khoản tiền-tệ ngoại-quốc ấy, chính-phủ đã thu về được 12.020 000 đồng. Về khoản ấy, số chi thu năm 1911 đã nhận được 10 triệu đồng. Số tiền ấy đã nộp vào kho dự-bị của Đông-pháp. Còn được 2.020.000 đồng nữa, thì tính vào số thu nhập về năm 1922, và kể vào các khoản thu ngân bất thường. Ngoài hai số tiền ấy, còn một số là 67 000 đồng. Số tiền ấy cho chi-điếm ở Saigon của nhà Ngân-hàng. Số tiền ấy cũng tạm lưu lại để chi các khoản tiêu dùng về bạc hoa-viên mới, như tiền cước, tiền bảo hiểm v. v. Sau cùng lại còn một số độ vài nghìn đồng tiền tệ nước Anh, nước Hoa-kỳ, và 28 000.000 đồng tiền francs, hiện nay bị ngăn ở nhà Thực-nghiệp ngân-hàng. Nguyên số tiền ấy nằm ngoài tính theo giá bạc 7/40, như vậy thì các khoản ấy khi nào thu nhập xong, cũng gần được 120.000 ngàn quan, như đã trốc-lực trước kia vậy. (*Còn nữa*)

X.

Ta nên học cho phải đường

Kể từ thuở đời bèn lòng mẹ, ba tháng học lẫy, bảy tháng học bò, rồi ra dần dà lực ngày mỗi cường, tiến ngày mỗi mạnh, qua luân học nói, học đi, con đường thế chân mình bước vào từ đó. Bề học nhờ ông cô trò nào, thuyền con tạ cũng lạm nhận cầm chèo. Nhưng lực đó cốn thuộc kỳ yếu ớt, dọc cầu, c Ấu bất học, lão hà vi; ngọc bất trác, bất thành khí » nhân bất học, bất tri-lý; lòng hằng lo ráo-riết. Bước này đến ta còn xuân, tuổi ta còn trẻ, ta không sớm liệu học hành, rồi một mai chân chậm mắt lòa, lưng còng đa béo, bằng vàng không có họ tên, sao đáng gọi cái dư khí của ông cha ta một đời khoa bảng? Than ôi! Viện ngọc mà không mài rũa có đâu thành hình viên ngọc, ta mà không học cho rằng nhờ vận thời được vẻ vang trong chốn hoạn trường đỏ lấy ly nghĩa đâu mà xử những việc thế thời; nghĩ vậy mà lo, vì lo mà phải học, cái đích kia là đích tối cao-thượng, lòng hy-vọng hay cũng chỉ đến đại được đích là mãn-nguyện mà thôi! bạn học chỉ là đến đây! Quyền Tam-tự-kinh lần tới trang giấy đã nhàu, tập Tân-Thư là giấy cũng dần-dần rơi rớt; nay mực mai son, bọng những ước sôi kinh sấu sử kịp người, bằng vàng pha đá thiên thu cho bõ công đăng hỏa.

Nhìn thế-lực trước đây, thuyền nho học đang chèm-nhèm lần nước, phất tàn gió Mỹ Âu xô, mưa Âu rải đám, thuyền con khó chống với phong-ba, cơn hoan-hợp một trời một nước! Than ôi! Nam-phi mênh-mang, phong trào biển đổi, lòng trò còn tưa, thảo-trầm-luân may gặp lúc tay ái-ân nhờ được thầy Lang-sa cứu giúp, chỉ c chi-bỏ ; ngày một thưa dần, cầu « đi-già » tiếng còn phảng-phất, vì chưng nho thấy ta phải học thầy, vì-phu Viễn-địa bởi thế phận làm bầu phải : một phải nẻ-cổ, một phải lòng lão ; học-hành nước nhà thật gặp tuần đổ-biến. Trao sa ngọn thỏ, ngòi bút lông tự đây đổi thành ngòi bút sắt, người học-giả hơn lòng-lai hay lấy đã thực-hành nên lười chữ, viết theo câu Việt ngữ, thời buổi này

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

kỷ cương ấy, ngày trọn tháng qua lưỡi cách kiểm ăn đời xem chừng đã nhọn, xưa kia bao năm rèn luyện đầu học phơ chẳng có chút dự-dành, nay hun học giảm năm khỏi bộc thành chung đã nên công đèn sách : nay thông ký, mọ phán tham, chức-vụ ấy đã là đậu- rào chỗ bạn của sự học, biết đâu vòng giới còn rộng, ách ngồi trong giếng ngẳng nhìn lên vẫn tưởng bằng vung!

Tôi nói đây đám đâu chỉ trích người đồng bệnh, chẳng qua ngày nay lỉnh mọ ngồi nhìn lại quãng đường mình vừa toan bước riêng, thấm thơn cho người đồng quốc lầm đường, vài hàng chữ đây xin tạm lấy làm hồi chuông cảnh tỉnh khoa mình chợt giấc trong lúc mơ màng. Hồi trồng quãng 15 năm về trước là cái thời-kỳ mà Hán-học còn đương hành-trường đó đây, người theo về Hán học còn đông như hạt cát vàng nơi sa mạc, rậm như thảo mộc chốn sơn-lâm, đến vòng sĩ hoạn người thật chỉ học cao hơi đường bao lăm?

Từ Pháp-quốc mang mầm tiến hóa rắc lên trên mảng đất Việt này, bọn thì ếu-n ám-tuẩn nước nhà xô theo Âu học, nơi gương thầy rảo chân lên chốn vẽ-đài, thuyền vận mình được thấy cầm lái, cơn phong-ba không sợ lắm đường, tầm nhìn của quốc-dân những tưởng xa hơn thuở xưa thì phải ngờ đâu bể học bao-la, con chân Lạc-Hồng chưa tới phạm-vi đã cho là thuyền kẻ gần bến, độ học còn thuộc toàn ấn-tư đã tự coi mình vào bậc thành nhân, có tiến-hóa chậm đi cũng do bởi cản-nguyên ấy vậy

. . . . . Xe trước nhầm đường vết bánh còn như in trên mặt đất, ta là bậc hậu-tiến, ta nên nghĩ sao cho thoát khỏi việc lỗi lầm, xưa kia ông cha ta học, cái mục-đích là để đền thân vào trong chánh-giới, ngoài ra không còn cái chi cao-thượng hơn nữa. Bọn ta ngày nay đi học không phải là để được chút danh-vọng nhỏn tiền, đến bậc thành chung cao-đẳng để cho là bậc cao nhất trên thang học vấn. Một lần từ giã Cao-đẳng học-đường mà hàng bao năm ở đấy chúng ta rèn luyện, trên học thầy, dưới dìu bạn, lòng chúng ta chẳng còn ham học rộng thêm, vì bằng lần Cao-đẳng ta coi là nơi tột phẩm, qua lần rồi không còn chút hi vọng tiến lên thì ta chưa thật đáng kể hết tâm về việc học.

Ngoài cái học lực ở nhà trường mà thầy ta truyền bá cho ta không kể, muốn học thêm, ta còn nhiều sách, những cách ấy xin lấy thiển ý phân làm bốn mục, mục đầu là mục khảo sát các sách cổ kim chúng các tân văn, tạp chí. Sách ta nói đến sách ta để tưởng tượng ra trước mắt ta những chồng chồng đồng, bằng hà sa số tệp mỏng tập dày, lấy quãng đời từ khi thông biện, nghĩa là vào độ mười tám, đôi mươi cho tới kỳ đầu râu tóc bạc hoài một thân ngồi mà nghiền ngẫm chồng sách kia chưa chắc đã qua hết được mấy ta, huống nữa văn-minh mỗi phương mỗi khác, không đâu tương tự như đâu, muốn thông rõ hết thảy phong tục, lịch-sử, kỹ-nghệ, mỹ-thuật, đạo giáo một nước mà lại nhọc tâm học tiếng cùng văn-tự nước mình, muốn biết để xem sách về các đấng tiên-triết đề lại cho bọn hậu lai, thế chẳng là khó tâm cho nhà khảo cổ, không nữa là khỏ lắm mà thật là một điều không thể được; nhà hiếu học tự ngày ra đời cho đến độ tử thế, thì-giờ không đủ để làm những việc vĩ đại nhường kia. Vì thế mà học-giả phân làm nhiều ban nhiều phái, sách đứng xem cũng phải tùy độ lượng mà thôi. Ví dụ muốn khảo về văn-chương để xét trình độ ngày lối cổ với buổi cận kim, bao nhiêu văn ta phải sưu tầm cho hết, rồi đem ra so sánh mà đối chiếu với một lối văn tự tinh tây nhất, điều người hay mình bắt chước, điều mình đỏ mình bỏ đi, ngỏ hầu bổ cứu cho quốc-văn có thể đứng vững mà không xiêu được. Ta nên hay rằng đi đôi ra sẽ cần nhân là một cái tài sản rất quý báu của ta, ấy là ngọn đèn trỏ lối, cái thước đo-lường, ta nhờ đó mà biết lối rõ đường, lại nhờ đó mà hay rằng ta tiến-bộ, hay thoái-bộ vậy! Ôi! quan thiết thay là chồng sách cổ, tập giấy mong manh kia, cái nét chữ cội cần kia mà không may thuộc tay người hậu tiến biếng bèn để đến nỗi mối xông một nhắm không biết duy-trì gìn giữ, tác giả ở nơi quán gió lăng mây cũng đến cảnh chán rơi, lệ nhỏ, than cho đàn con nối gót không đáng giọt huyết tinh của mình, Ư, mà một trăng sách cũ biết đâu trong ấy chan chứa bao nhiêu lý-tưởng viễn-thâm mà người kim thời chưa từng nghĩ tới; nào đạo-giáo, nào chánh-thị, nào luân-lý, nào văn-chương, thật là những khuôn phép cho mình nơi học, mình không xem chẳng là đáng tiếc ẩm sao?

(*Còn nữa*) Trương-đình-Thi

VĂN UYỂN

Qua Trường-an (1)

Qua tới Trường-an ngóc mắt trông,
Khiến cho du-khách ngẩn ngơ lòng.
Lớp đền chỉ thấy in rêu biếc,
Dòng nước đưa veo vẫn đầy trong.
Mặt đất nu-tùm cây cỏ rậm ;
Hơi hương lạnh ngắt nóc mây lồng.
Tang-thương hỏi đã bao lăm mấy ?
Gió để tro-tro cảnh mịt mông!

Tây-hồ hoài cổ

Này bầy cỏ dại dễ ai chơi!
Một vũng hồ rộng cảnh tiêu sơ.
Trải qua luế-nguyệt cây cằn cội.
Hỏi với tang-thương sóng vỗ bờ
Tâm-tích trần-vàng làn nước lộn ;
Mái chùa Trấn-vũ bóng rêu mờ.
Người xưa đâu cả đâu đâu cả ?
Chỉ thấy bây giờ tháp đá trơ.

Dạ lữ-hoài

Quán khách đêm khuya rộn tiếng gà,
Giật mình lình dậy giận thay ta!
Bên vai mang gánh xem còn nặng ;
Lắc dạ theo đàn thế cũng a.
Chí rắp chưa cam trời, bể rộng.
Tình riêng những ngán nước, non xa.
Ngoảnh con ngựa ải lòng chan-chứa,
Sịch bức song-hồ gió lọt qua.

Nguyễn hữu-Chiếu

1. Thuộc về huyện Gia-viễn tỉnh Ninh bình.

Hội-chợ Hanoi năm thứ tư

Hội-đồng tổ-chức Hội-chợ Hanoi đã hết sức chăm-dồn cho cuộc Hội-chợ năm nay chẳng những không kém mà có phần lại hơn những cuộc hội-chợ ba năm trước nữa. Cái sự cố gắng ấy có được hay không, các nhà quan-sát đi ngắm nghía khắp các gian hàng tại trường Hội - chợ trong sáu hôm nay tất đã rõ rồi là nhà hàng hàng phải dựng thêm lên mấy cái cho đủ chỗ cho các nhà có hàng bóa gửi đến. Nhưng đó cũng chưa phải là một điều vui mừng của Hội-chợ, vì cứ như lời quan Toàn quyền nói hôm khánh-thành vừa rồi thì cuộc Hội-chợ được hoàn hảo là không phải bởi cái số hàng người đem hàng đến bày rồi số người đi xem mà chính là bởi cái số hàng hóa mua bán nhiều ít thế nào vậy.

Cái số mua bán ấy thế nào thì ta chưa biết, vì không phải là xét cái số mua bán bằng ngày tại trường Hội-chợ mà đã khảo-sát được, cái số phải, biết chính là cái số hàng hóa mà các nhà kỹ nghệ sẽ bán cắt đi sau này. Đó là một điều khảo-cứu thuộc về phòng Thương-mại, về sở thương-chính, còn về phần người quan-sát thì ta chỉ biết rằng cách tổ-chức của phòng Thương-mại năm nay đã hơn trước nhiều. Như vậy thì chắc từ rày về sau, việc xếp đặt Hội-chợ Hanoi, cũng nhờ Chính-phủ cũng giao cho phòng Thương-mại mà không nhận lấy cái chức vụ ấy nữa.

Theo như lệ thường niên, bản báo tưởng cũng nên liệt kê tóm tắt những nhà có hàng bày tại hội chợ, vì cũng là một dịp quảng cáo mối hàng cho các nhà thương-mại một thể.

Các gian hàng năm nay chia làm sáu khu là khu A ở ngay cổng trường vào, đối diện với nhà Nông công bảo tàng viện, khu A Á ở vào giữa khu chính và khu tiếp giáp với khu ngành lưng về phía la-ga : khu B là khu giáp bờ rào ngành lưng lại phía la-ga ; khu C là khu đứng song song với nhà Nông công bảo tàng viện. ở về trong cổng trường Hội-chợ ; khu D là khu rộng nhất dáng thước thợ với khu trong cùng và nhà Nông công bảo tàng, khu này có hai mặt, các gian hàng quanh lưng lại nhau, và khu E là khu mới cất xong thì ở đàng sau nhà Nông công bảo tàng viện.

Ấy nằm nay khoảng-trương là thế, mà chẳng những không có gian nào bỏ không, mà nhiều nhà bỏ nhỏ thành chậm còn ăn hận rằng không được gian vừa ý hoặc không thuê được mấy gian, cho đủ chỗ bày hàng. Xem như thấy ủy ban chức ấy Hội-chợ sang năm, lại phải cất thêm dãy nhà mới nữa mới được lòng cả mọi người.

VIỆC HANOI

Nhân dịp lễ Noël, nhà máy nghỉ không làm việc. Vậy số báo 1732 đến ngày thứ ba 26 Décembre 1922 mới ấn-hành.

Tin tàu. — Tàu *Amboise* khởi hành từ Saigon đi Haiphong, ngày 23 Décembre 1922, hồi 15 giờ.

Hội-đồng Chính-phủ. — Hội-đồng Chính-phủ đã họp đại hội-đồng hồi 3 giờ chiều hôm qua là lần thứ tư.

Hội-đồng xét xong thì đã y các khoản dự-định trong sổ dự-toán Đông pháp năm 1923. Số ấy, ban hội-đồng thứ nhất có quan Thống-soái chủ tọa đã xét cẩn thận lắm, và các đại-biểu của các hội đều dự bàn cả.

Bàu thứ nhất có xin sửa đổi lại mấy khoản thi Hội-đồng đều ưng-thuận cả. Hội-đồng lại xin đổi mấy khoản nữa, trong những khoản ấy thì có ghi thêm một số tiền 15.000 *francs* để mở-mang thêm sở ươm giống cây ở Nam-kỳ và lại trợ-cấp cho trường Pháp-Hoa ở Chợ-lớn như trước.

Chiều hôm nay hồi 3 giờ, họp đại-hội-đồng kỳ thứ năm, có lẽ là kỳ giải-tán.

Vấn-đề vệ-sinh tại thuộc-địa. — Trong tháng một Tây vừa rồi có một phái-bộ vệ-sinh đi sang khảo xét về việc trị bệnh ở Bombay, Calcutta, Singapore, Batavia, Bangkok, Saigon, Haiphong, Hanoi, Hongkong, Formose, Shanghai, Kobé, Yokohama và Phi-luật-tân.

Phái-bộ ấy có hai ba ông thầy thuốc am tường về các bệnh dịch ở các xứ nhiệt-đới.

Việc mộ lính. — Tiếp theo lời bá cáo đã đăng ở các báo-chương hôm 18 Décembre 1922. — Cơ thứ nhất Linh tập khố đỏ Hanoi mới tiếp được lệnh rằng : Những người lính tòng chinh cũ, chưa mãn khóa 5 năm cần minh, mà đã được thôi làm lính thì bây giờ lại có thể tình nguyện xin ra ứng mộ đăng một khóa 5 năm nữa ở cơ ấy được, mà nếu có ra ứng mộ thì sẽ được chấp đơn trước những người khác.

Vậy nên bá cáo cho những cha cựu binh ấy được rõ.

Hanoi, le 23 Décembre 1922

Quan Đốc-lý Hanoi

Ngày hội tại trường Thể-dục — Bản-quán nhắc lại rằng đến chiều mai hồi 3 giờ tại trường Thể-dục sẽ mở một hội lớn, chương-trình ngày hội ấy đã đăng ở trong báo ngày hôm kia rồi. Công chúng sẽ được vào xem cả.

Buổi hội ấy sẽ có phường nhạc Hà-đông và phường nhạc quan binh đến giúp cho thêm vui. Các quan đại-thần Tây Nam đã nhận lời đến dự hội cả.

Chiều hôm nay các ông thầy dạy võ đã cho các học-sinh tập thử tại trường, vậy cuộc hội ngày mai chắc là thập phần vui vẻ

Giải thưởng văn. Bản quán xin có lời nhắc để các bạn làng văn biết rằng : giải thưởng văn của cô Ngô-thị-Quyên về bài ca soạn cho lễ trẻ hát trong khi chơi đèn ở Âu-trí-viên thì đến 31 Décembre tức là ngày 14 tháng 11 ta này là hết hạn. Cái kỳ hạn văn thì này thật đã quá dài, không ai còn phải kêu là gấp với mà không soạn kịp. Vậy các văn thi gửi đến, đầu nhiều ít thế nào thì bản-quán cũng cứ đúng ngày ấy là đình thu, cứ cử ngay người chấm. Quyền nào sớp sau, đành phải ngoại hạn, chứ không thể nào còn giữ lại mãi được nữa. Giải thưởng lần này, bổ quyền nào toát-yếu là được, vì bài ca Âu-trí-viên này, không phải là văn khảo thờ như bài thơ công-liễn đền hai Bà trước, vậy không cần phải trích-bị cho lắm. Cái giải quán-quân hai khăn thêu và một bức biển vàng, chưa biết rước về nhà ai.

Một việc đáu kiếm. — Theo như điện tin ngày 21 Décembre của báo *Avenir du Tonkin* thì M. Ganbifsky chủ-nhiệm báo *Voix libre* với trung-úy Sarrat là quan hầu của quan Thống-đốc Nam-kỳ, vì một chuyện bất bình mà hai bên đã đến kiếm với nhau sáng hôm ấy. Sau khi đấu tha thứ nhau thì quan trung-úy bị thương nhẹ ở cánh tay.

CẦN NGƯỜI LÀM VIỆC

Nhà in bản-quán cần thêm một người làm máy mi-ne (minerve) thật giỏi nữa. Ai làm được cứ đến mà xin, lương sẽ định theo công việc.

Tòa án Đại-hình. — *Việc cướp ở Phúc-yên.* — Chiều hôm qua hồi 5giờ tòa án Đại hình mới xét xong việc cướp ở Phúc-yên và kết án phạt tên Trần-văn-Tân 20 năm khổ sai, Phạm-văn-Hận 8 năm khổ sai, Phạm-văn-Toán năm năm khổ sai, và Trần-văn-Bắc 1 năm tù và tha cho tên Phạm-văn-Huyn. Ng-văn-Hện, và Lê-văn-Nhạc vì xét ra là oan.

Hôm nay tòa án Đại-hình xử việc sau nầy :

Hồm 14 Décembre 1921 tên Lô-khai-Cha và tên Lo-Khang là người Khách buôn muối, có hai đứa đẩy tó tên là Séc-Hoè, và Xu-Liênh đi theo. Khi đến làng Ponti, tổng Đông-minh tỉnh Hà-giang thì mất một con ngựa. Chúng nghi cho một người tên là Phan-Tá ẩn cắp nhưt định báo thù.

Ngày chiều hôm ấy chúng nhờ hai người làng đẩy là tên Lý Yao tức Tân Yao và tên Cuang Tá bắt những người chúng nghi ngờ đem nộp cho chúng. Rồi tên ở làng ấy đã tên Phan-Tá đến nhà tên Chang-Tá thì hai tên Khách mất trộm ngựa nằm ngay lấy đẩy trói lại. Người bị trói kêu oan song chẳng thông ngôn. Sau tên Lê khai Cha, Séc-Hoàng, Lý-Yao, Xu-Linh và Chang-Tá điện người ấy ra cuối cầu làng Ponti lấy gậy đánh chết rồi lấy bòn đá to buộc vào xác với xuống sông. Đoạn rồi chúng lại về làng Ponti, sông vì chúng-lộ miệng nên việc giết người ấy mới ồn cả lên. Bấy giờ tổng lý sở tại bắt những đứa giết người ra hỏi cho tìm xác người bị giết với lên rồi đem chôn ngay ở bờ sông.

Những tổng lý sở tại không biết bẩm phận phải làm thế nào, bắt những đứa giết người nộp một món tiền đem chia với bọ người bị giết, cho chúng rượu và đồ lễ để chúng cúng người chết, cho chúng làm tờ bỏ giải rồi thả cho chúng đi.

Mãi đến hôm 22 Janvier 1922 quan bình cai-trị ở Hà-giang mới biết việc ấy cho đi tầm nã thì bắt được tên Lô-khai-Cha, Ly-Yao (tức Tan-Yao) và Chang-tá-Côn tên Xu Liênh, Seo Hoàng và Co Khang thì trốn mất chưa bắt được.

Tên Lô khai Cha đã thú có nhờ bắt người tình nghi là cha, nhưng đó cho hai đứa đẩy tó đánh chết Phan Tá đem ném xác xuống sông. Còn tên Ly Yao và Chang Tá thì chối không dự gì vào việc ấy.

Những đứa can phạm chưa can ấn bao giờ.

Tòa xét xong kết án phạt tên Lô khai Cha 20 năm khổ sai và tên Ly Yao và Chang Tá mỗi một tên 10 năm khổ sai.

Việc này là việc cuối cùng về vụ thứ tư năm 1922.

MAU MAU!! Bản-hiệu lại mới chế được ít đồ dùng kiểu mới dịp bầy Đấu-xảo rất giải và bán tết Tây, nhưng chả may Đấu-xảo năm nay không nhận đồ đồng; vậy ngài nào cần dùng đến, xin chiếu-cố lại ngay kẻo hết.

Bản-hiệu chủ-nhân lại mua cả các thứ quốc-trái vô-danh nữa mà giá cả rất là phận minh.

Nay kính.

HOÀNG - XUÂN - LAN
Fonderie Tonkinoise
39, Rue des Éventails, Hanoi.
2041

Quan Đốc-tơ Bi-cơ-man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Hô hấp, chứng bệnh đàn-bà, chứng con-nít, các chứng sài trẻ con. Bịnh đau mắt, bệnh giang mai và bệnh ngoài da, cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân...

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314.

2047

Mua trái - phiếu Đại-pháp. — Kho Bưu-trí cần ngạch Cai-trị Đông-pháp được phép dâng hai triện francs về việc mua trái-phiếu Đại-pháp.

Kho Bưu trí của ngạch các viên chức bản xứ được phép dâng hai triện francs để ứng mua trái-phiếu Đại-pháp vừa mua trái-phiếu Đông-pháp 6.180.000 đồng.

Cắt đám. — Sáng hôm qua, hồi 11 giờ, đã cắt đám cụ Bà-Sung là thân phụ MM. Đồng-ngọc-Hanh và Đồng-ngọc-Hanh. Linh cữu đưa vào nhà thờ làm lễ rồi an táng tại Vườn-thánh; Người đi đưa đông lắm. H.

Cuộc lạc-quyên Âu trí-viện. — M. Wm. C. Cadman, missionaire 20p ; Quan ân Nghiêm-xuân-Quảng 15p ; Các cô nữ học-sinh trường Hà-đông 19 cái áo nịt và 12 cái mũ bonnet.

Trượt chân ngã chết. — Chiều hôm qua, hồi 3 giờ, có một người thợ nề gần 40 tuổi đương xây tường ở bà cái nhà mới ở ngã tư hàng Đồ rẽ sang đường Rollande thì trượt chân ngã từ trên đóng cao rơi xuống. Không vào nhà thương được một lúc thì chết.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Ai tin. — M. Lê-Chúng, là thông-ngôn sở Giấy-thép ở Haiphong, phải bệnh, xin phép về dưỡng bệnh được ít ngày thì hôm 19 tây mới rõ từ trần tại làng Lạc-chính, tổng Bái-dương, huyện Nam-trực, tỉnh Nam-định. Ngày 22 tây đã mai táng.

TRƯỜNG-TÍN

Có phải chết vì thuốc độc không? — Chiều hôm 17 Décembre ông chánh Hương-hội làng Nhân-hiền trình quan phủ sở tại rằng : có vợ chồng Ng-v-Sáu người làng ấy, không biết vì lẽ gì mà chết cả hai vợ chồng, tình thực đáng nghi, trình xin khám xét, quan phủ sở tại được tin ấy, liền bẩm lên quan trên xin quan thầy thuốc về khám nghiệm, sáng hôm sau, quan thầy thuốc về, rồi có ai với quan phủ đến tại nơi khám thấy Ng-v-Sáu 26 tuổi là chồng chết năm trên một cái giường ăn mặc áo quần lịch sự, vợ là Ng-thị-Thi 22 tuổi cũng chết năm trên một cái giường đều không có thương tích gì cả, thời đã cho đem mai táng cả hai vợ chồng ngay, duy có thấy hai cái bát đựng thuốc nghi là thuốc độc, thời quan thầy thuốc còn đem về khám nghiệm, việc này chưa biết duyên cớ vì sao V lại cáo

SƠN-TÂY

Đại-hợm. — Phiên chợ Nghệ vừa rồi, có một người đàn bà ăn mặc cũng lịch-sự đem một gánh vải đến gửi ở hàng một người bán xôi lục, rồi để mua nhật vải lụa ở các hàng chung quanh đấy. Mụ mua it nào lại tầm dần đi, ai trông thấy gánh vải to của mụ đề đấy thì cũng không nghi ngại gì. Sau cùng nó nói dối rằng để nó đi ăn cơm và mang lụa lại xôi lục cho mẹ nó xem và nó gửi gánh vải lại rồi sau sẽ đến lấy và trả tiền một thể. Bị mất đến chiều chẳng thấy lại, những người hàng lụa mới mở gánh ra, thì thấy đầy những cỏ hoàng-tinh, chỉ có ít vải ở trên thôi. Ai nấy ngỡ ngàng cả ra, người khóc kẻ mếu, biết là mắc phải một con đại-bịp-bợm.

Cháy. — Hiệp Thuận-thành ở phố Chợ-linh, trong nhà bếp bị cháy lúc 12 giờ trưa hôm 22 vừa rồi. May mà chữa được ngay không thiệt hại gì mấy. Cũng vì trong bếp có làm cái sân để gác các rơ rá, nên tàu lửa bắn lên lúc nào không biết, âm ỷ rồi bốc lên nóc nhà.

TUYÊN-QUANG

Diễn thuyết. — Thứ năm mới rồi, tỉnh Tuyên-quang chúng tôi đã được tiếp quan ba Monel là sáng-lập và chánh đốc bộ Việt-Nam Thanh-niên ở Hanoi lên diễn-thuyết về hội ấy. — Diễn đàn đặt ở nhà trường Pháp-Việt, có quan Công-sứ Blandin làm chủ tọa và đông người dự thính. Kể ra có nhiều quan Tây, các quan binh và các nhà giáo-sư với các học-sinh v. v. Quan ba là diễn-giả đã bày tỏ cho chúng tôi biết cái mục-đích cao thượng về việc mở mang tinh thần luân lý mà ngài muốn đạt tới nhờ có cái hội rất hay đã sáng lập ra đó. Chúng tôi mong rằng tỉnh Tuyên-quang sẽ gia tâm giúp đỡ hội Việt-Nam Thanh-niên là một hội rất là thích-đáng với hiện-tình.

Hội V. N. Th. N. lại cáo

VIỆC KINH-ĐÔ

Cái kết quả « con so về nhà mẹ ». — Cách vài tháng nay, bản-quán đã đăng mấy lần về mục « Con so về nhà mẹ » nói việc sinh nở của những người mới sinh con một lần đầu mà chưa quen thuộc sự sẵn-dục nên phải về nhà mẹ đẻ có mẹ về bảo cho. Ấy là theo một tập tục-ngữ lưu truyền của ta từ xưa mà đến nay đã lắm kẻ theo mà phải nỗi sẵn-sàng mà phải thiệt thòi.

Nay lại mới xảy ra một chuyện nay mới thật là một cái kết quả của cái tục-ngữ « Con so về nhà mẹ. »

S5 là một cặp tân hôn có người vợ có thai đã gần ngày lâm-bồn nên cho về ở với mẹ đẻ cho ngày sinh nở. Khi mọi sự đã gần ngày sinh con thời có đau bụng rồi rên la om xòm. Lúc cậu tàu được tin cũng vội về đón nơi, trông thấy vợ đau đớn kêu la, cậu cũng nóng ruột, một bồi mợ rên càng to, cậu càng khấp sợ, rồi đâm hoảng hốt cả tinh thần, nghĩ rằng thường nghe người ta nói khi vợ chuyển bụng lần sinh ra, thời người chồng phải làm những phương pháp như là : Mở thật lưng ra ; trèo lên cây cau rồi thả hai tay cho trượt xuống ; hoặc lấy cỏ cồi hết áo quần xuống sông mà lặn hụp một hồi, thời người vợ sinh con ra ngay.

Cậu nghĩ rằng đạo làm chồng đối với vợ, làm cha đối với con là thế nào.... nghĩ một hồi, cậu bèn cởi cái dây thắt lưng, thấy mợ cũng vẫn cứ rên, cậu đi lo lắm, liền ra sau vườn tìm cây cau mà trèo ; nghiệt vì cau mới trồng còn thấp quá trèo không được, cậu lại nghĩ miễn là có trèo thời bất cứ cái gì cũng trèo được, cậu liền bám lấy bức tường mà trèo, trèo lên trợt xuống đã ba bốn lần, trượt cả trán, trầy cả tay chưn, chẳng cứ thấy mợ rên mà không thôi, một hồi thấy mợ trợn mắt lên mà méo miệng lại, còn tay chưn run rẩy đứt 3ữ đội quả, người nhà chạy chữa từ tung, thời cậu sợ hãi quá mà thương mợ lắm quá, nên bất quản trời lạnh như rứa mà đứng lúc nửa đêm gió bấc thổi lạnh thấu xương, mà cậu ra bến cởi áo quần xuống sông hụp lặn một hồi lâu, chạy lên xem thời mợ lắm đã đem đi nhà thương rồi, thành phép cậu không hiểu nghiệm. Khi đến nhà thương, quan thầy thuốc liền cấp cứu thời bệnh kinh phong cũng hết, mà lại sinh con được liền. Ấy mới thấy cái kết quả « Con so về nhà mẹ » là thế, có nên kinh không. Nếu không có nhà thương gần đó e mợ con mợ lắm đi rồi đó, mà cậu lim cũng đến về hầu hạ-bá, mới thật là hại to! Nên kinh tâm lắm thay!

VIỆC TRUNG-KỲ

THỪA-THIÊN

Bà lão thành tiên. — Ở làng Thanh-lam huyện Hương - thủy có một bà lão kia nhà giàu có mà không con cái bà con. Một hôm bà mời những người chức việc trong làng đến mà nói rằng : nay tinh tuổi đã cao mà con cái bà con chông cả, thời chắc là khi bà từ trần thời đã không ai lo liệu việc tống táng mà để khi lại có kẻ lập lường mưu ngộ kế xấu, mà thu đoạt của mụ, thời chắc là cái thân mụ cũng không yên. Vậy nay bà muốn mời những kẻ chức việc cùng dân làng đến nhà để khoản đãi mấy ngày cho vui lòng trông thấy, những người đến dự tiệc tức là những người sẽ đến giám cuộc tống táng bà ngày sau..... Mấy ông ấy nghe lời nói mụ cũng phải lẽ, bèn nhóm làng để bàn việc ấy thời dân làng cũng thuận cả. Vậy bà đã mời đến nhà mà khoản đãi 7, 8 mươi người trong mấy hôm rồi phu phi, song thời bà chỉ cho những ông có chức việc xem nào là quan tài đã mua sẵn, nào là đồ khâm liệm đã sẵn đành, chứng một số tiền chứng vài mươi đồng để mua sắm những sự bất thường trong lúc đám tiệc, bấy chiêu đồ vật đã giao nhận với mấy ông ấy xong, về sau cách mấy hôm thời bà tắm gội vào giường nằm ngủ rồi ngủ thẳng?

Từ lúc bà chết cho đến lúc chôn rất xong chỉ nội trong hai ngày, mà bao nhiêu việc tang ma chỉ nhờ có mấy ông chức việc xem sóc và dân làng vào giúp giám thật là hoàn-toàn châu đáo, mà đến lúc đưa đám ra cũng nên lạ thay là chỉ nghe tiếng vui cười, vì không có người thân thích đi đưa, ấy có dân làng cùng người quen biết đưa là người trông thấy cái ngày cuối cùng của bà có cái hoàn phúc như thế thời ai nấy cũng vui vẻ cả mà bảo bà lên thành tiên.

Như thế cũng nên khen là một bà lão hiền thấu tình đời, lại biết trước số mệnh của mình mà tính toán lo liệu trước rồi mới chết.

Tục ngữ có câu : « Trần lành không ai mộc cả, trần ngũ lắm kẻ cầm dao » thật như thế, nếu bà lão nầy chết mà còn để lại ít nhiều tài sản thời chẳng thiếu gì kẻ đề đòi con mất chầm chầm vậy.

TOURANE

Cái thảm-trạng của một nhà người Trung-hoa — Hôm 16 Décembre ở phố Đông-khánh có một người đàn bà Tàu thắt cổ. Tự khi tin ấy vỡ lở ra ngoài, thì thước của hàng, thiên-hạ xúm vào xem, chen chân không lọt. Ai đã được mục-kích cái tấn bi-kịch ấy cũng đều có lòng thương xót vô cùng.

Người đàn-bà ấy là vợ một người Khách-trú làm thợ ngoài ở số Xe-lửa, có cửa hàng buôn bán, ngó mặt ra cho Hàn. Chồng rõ vì có gì, sáng

(Còn trang thứ ba, cột thứ hai)

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe, bệnh cảm, về mùa này thường hay lại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến hiệu mua một lọ 6 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu, đã cứu có số người, ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên, rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nên muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi. Trẻ con 10 tuổi uống mỗi lần nửa viên. Cách dùng cũng như của người lớn.

Bào chế MONTÉS, 54, phố Paul Bert, Hanoi.

Nhà Bán-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

hôm ấy thắt cổ treo trên cửa phía dưới bếp; khi trong nhà biết được mở xuống thì đã tắt nghỉ rồi. Ghé gớm thay! mà rõ lòng thay! cho một người đành chịu bỏ đời một cách thảm hại: Trong bụng thím ấy có mang đã gần ngày sanh sản còn ở ngoài thì một đàn con dại con thơ! Bao nhiêu người quen thuộc đến thăm, trông thấy cảnh tượng não nùng như thế, cũng phải động lòng rơi lụy.

Nhà tang-chế đi báo quan Cảnh-sát và Y-chánh đến khám nghiệm xong, đã cho phép tống táng sáng chủ nhật rồi.

Nghe nói người đàn-bà nầy đã có mấy lần tự tìm đoản kiến, quyết ý quyên sanh, nhưng may giải cứu được cả, chỉ có lần nầy mới thực là lần cuối cùng! cho nên thím đã phục sức chỉnh tề, điểm trang tử tế cả, rồi mới theo ông thần vòng mà giải tử trần-thế, thảm thay!

BẢN ĐỒ VẠN BẢO

Những đồ cầm ở Vạn-bảo thành phố Hanoi, trong vòng tháng giêng tây 1922 mà không chuộc hay là không đổi vé, thì sẽ bán đấu giá ngày thứ ba, mồng 9 tháng giêng tây 1923, (23 tháng một ta) 8 giờ sáng.

Tiền giấy bút mà người mua phải trả, ngoài giá mua, là bốn phân (4%).

Cái sổ những đồ bán rồi thì trong tháng sau khi đã bán, ai muốn đến xem cũng được.

Quan Chủ Vạn-bảo
DE GAILLANDE

3045

Ngài nào có phiếu quốc-trái hoặc phiếu cổ phần hay trái phiếu của các hội Công-Thương khác muốn bán thì xin mời quá-bộ lại hiệu tôi xin tính giá thiệt cao vì có người cần đến nhờ tôi mua hộ nên được giá hời lắm lắm.

Nay kính-bạch,
ĐỨC-LONG Thương-cục
56 90, Phố Mã-Mây, Hanoi (Tonkin)

Cuộc HỘI CHỢ Hanoi xem ra thực là một cơ-hội rất phát đạt cho đường thương-mại và đường kỹ-nghệ nước nhà.

Từ 17 đến 31 Décembre 1922.

3071

CỬA HÀNG
GUIONEAUD FRÈRES
BORDEAUX – HANOI – HAIPHONG

Hiệu buôn bán đứng đắn, thật-thà — Hiệu mở ra ở xứ Bắc-kỳ từ năm 1890

Có lời bá cáo cùng quí-khách bản-quốc biết rằng bản-hiệu có những thứ rượu vang uống thường thật tốt và các thứ rượu vang qui cực phẩm. Rượu mùi đủ các thứ thật thanh-vị. — Đồ hộp thực-phẩm đủ thứ nhất hảo hạng.

Lại riêng có các thứ rượu uống bổ và khỏe nữa.

Ai muốn biết giá hàng và xin mẫu hàng cứ viết giấy về thì bản-hiệu sẽ gửi biếu, không mất tiền.

2053

Hàng thực xấu! Giá thực cao!

Các nhà buôn nhà nghề ai cũng khoe là hàng tốt giá rẻ; bản-hiệu không dám tự nhận như thế; chỉ xin các quý-khách chiếu-cố cho, sẽ biết *giá cao hay rẻ, hàng xấu hay tốt* vậy.

Số mười tám, phố Đường-Thành (18, Rue de la Citadelle Hanoi) tức là nhà kính chụp ảnh của bản-hiệu.

Xin nhận kỹ kẻo lầm

TÂN-LONG
RELIURE ET CORDONNERIE
72, Rue du Pont-en-Bois, 72 — Hanoi

Kính trình các qui-khách :

Bản-hiệu chuyên nghề đóng giấy và đóng sách đã lâu năm, làm rất kỹ lưỡng, dùng những giá tốt.

Đã được các qui-khách tin dùng nhiều lắm. Nay có một hai nhà buôn hám lợi mua giấy của những kẻ vô sỹ bắt chước dấu của bản-hiệu đóng vào giấy mà bản-hiệu chưa bắt được tang. Nên các qui-khách lầm mua phải giấy giả hiệu. Vậy xin các qui-khách trông nhận cái dấu bồ-giục và ca hóa long của bản-hiệu, cho khỏi mang tiếng.

Nếu các qui-khách có muốn mua được giấy thực hiệu thời xin gởi thư đến cho, bản-hiệu sẽ gởi ngay.

3082 TÂN-LONG, kính cáo.

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM
鋪金寶南
BIJOUTERIE – ORFÈVRERIE
NAM-BẢO
Hanoi – 16, Rue de la soie, 16 – Hanoi

CHẾ-TẠO : — Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây truyền, dồi gậy, cán ô, tối-học, vỹ thuốc lá, hộp thuốc lào, vé điếm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân và toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo để làm hàng cần các qui khách đặt lối-riêng.

BÁN : — Vàng điệp Vĩnh thịnh-long một đồ thực (đã các nhẫn), ngọc-thạch, giây đeo thiệt-ngà, giây kim-khánh giây kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

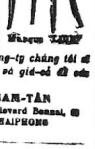
Buôn bán chắc chắn, cốt lấy sự tin cẩn làm gốc.

≈ 2043

BUÔN TẠI GỐC, BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đạt để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mở xưởng tại Hải-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet » :

Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để cho Quý-khách biết.

NAM-TÂN
66, Boulevard Bonnal, 66
HAIPHONG

3062

TRÒ XIẾC VIỆT-NAM

Khai-diễn ở **CHỢ HÀNG-DA CŨ** *(Rue des Cuirs)*

Đương sửa-soạn từ hôm nay để đến thứ tư 20 Tây này (tức là mồng ba tháng một Annam) lại khai diễn

SẼ ĐỔI TRÒ MỚI RẤT TÀI TÌNH!

Thường thường mỗi khi phường xiếc các nước qua xứ mình, thì người mình vẫn nào-nức đi xem. Bây giờ mình đã luyện tập được, chẳng kém gì.

Nào là các giống cầm thú, dạy bảo đào luyện rất thuần thục;

Nào là tay nhà nghề, đàn-bà đàn-ông, lấy thăng-bằng tỏ tài mềm mại trên mình ngựa trên giây, trên thang, trên đu, trên quả-cầu v. v... rất tài-tình đặc-sắc;

Nào là diễn-trường to tát có thể tiếp được vài nghìn người đến xem;

Nào là âm-nhạc tây văn văn...

Chắc rằng cái lòng nhiệt-thành của các ông các bà gắp hội phấn hoan, mà chiếu-cố đến xem cái tài nghệ của nước nhà đã nên công, để cổ-lệ cho các nhà có công đào-luyện đã nhiều năm nay.

GIÁ CHỖ NGỒI

Lô.	2$00 một ghế	Bán vé ở cửa diễn-trường.
Hạng nhất. .	1 50 —	
Hạng nhì. . .	1 00 —	
Hạng bèn . .	0 30 —	

3362

TỐI HÔM NAY!
ĐỔI HẲN TRÒ MỚI!!
Xiếc HARSMTON'S

BỌN HÁT XIẾC RẤT TO VÀ ĐỦ THỨ THÚ
Hát tại trước cửa nhà hát Tây
CÓ 30 NGƯỜI TÀI-TỬ RA TRÒ
Bọn này toàn là người mới cả

Rất lớn! Rất đẹp! Rất vui!

Đại diễn ban ngày

Chủ-nhật 24 và thứ hai 25 Décembre 1922 hồi 4 giờ chiều

Quý-vị muốn mua vé trước thì xin đến tại nhà MM. Larrivé Frères số nhà 84, đường Jules Ferry, Hanoi, ở đó có bán vé luôn luôn trong mấy ngày làm trò.

Vậy trước hết xin hãy đến xem các giống thú của chúng tôi!! Nào là voi, su-tử, cọp, beo, gấu, khỉ, ngựa vằn, vân vân.

GIÁ CHỖ NGỒI

Phòng 6 chỗ ngồi	12$00	Ghế sang nhất	4$00
Phòng 4 chỗ ngồi	8 00	Ghế hạng ba	1 00
Ghế hàng trước	2 00	Gian hàng giữ	0 50

Những trẻ con và binh lính tây đều được phép giá nửa tiền hạng nhì và hạng ba trong ban ngày (matinée) mà thôi.

3060

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố,

2045 **HẬU-THỊNH kính cáo.**

SOCIÉTÉ DES TANNERIES DE L'INDOCHINE

THỤY-KHUÊ (près Hanoi)

Hội-chợ năm nay (1922) chúng tôi có bày đủ các thứ da, mới các ngài vào xem:

GIAN SỐ 14, SÉRIE A

Nhà-nước cần dùng các thứ da của chúng tôi thuộc để dâng làm quà cho nhà binh.

Giầy tây, giầy to, hòm, dây chạy máy, yên ngựa, văn vân, các ngài nên dùng da của chúng tôi thuộc thì thật tốt.

NHÀ-ĐỂ MỚI

70, Phố Hàng-Đồng, Hanoi

Nhà Để quan Docteur PAUCOT có 60 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, đèn máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tôn, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng, cải, và có tủ, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sagesfemmes đã từ chức rồi là bà Pham-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Đồng đã đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tôi ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Các bà muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiểu sản huyết bạch, kiểm hoi, muốn chữa để vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. **6$00**
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. **10.00**
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. **15.00**
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. **20.00**

Ra vào tự do

3557

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỏ mà làm ra không đỡ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày để có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớ rõ.

• **Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi.** •

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

PHÒNG THĂM BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường thụ độ ngạch đồng Bắc đầu hột-tinh. Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh-viện Tunis, Fes, Rabat, Casablanca Port-Said (ai cập) Huế

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 22.

KHÁM BỆNH : Giá 2 đồng một lần

3018.

Hàng bên Pháp mới sang

Bản hiệu mới nhận được các thứ hàng dùng về mùa rét để may quần áo tây, drap fantaisie, gabardines couleurs pour complets, laine pardessus et tissus imperméables và các thứ mũ dạ, etc...

HỢP-KÒNG-THÀNH
99, Rue de la Soie
3354 **HANOI**

CÁC CUỘC ĐI XEM
探 SĂN-NHIÊN 探

Tối thứ bảy
HƯNG-TRẠCH PHỤNG TIÊN
Tích này nói ông Chu-si-Quý gặp Bạch-Hoa công-chúa ở chỗ những ma cùng qui rồi lấy nhau, diễn vui thú lắm, các qui khách đến xem sẽ biết.

Tối chủ-nhật :
TRANG-LẦU TUYỂN CỬ

Tối thứ hai :
GIẾNG HOA ÍT CÓ
Những tích này bản rạp đã diễn một lần, nay xin diễn lại cho được tinh thần, mời qui-khách đến xem sẽ biết.

Tối thứ ba :
XEM THƠ BẰNG MŨI
Tích này có người cầm, người điếc, người lòa, ra ứng-tuyển làm quan; vui lắm.

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng ton phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 20 đến thứ ba sau 26 Décembre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Một bản phim rất vui mà lần nầy mới mang ra diễn là một
CARMEN
Rất đẹp, rất hay, có màu, có nhiều mũ mãng trang hoàng

Nghỉ

Buồn cười vỡ bụng!!!
CHARLOT, THƯỢNG-THƯ
Hài-kịch đặc biệt đoạn

CẦN-CÁO
Nhân dịp ngày lễ Noël, chiếu thứ hai 25 có chớp ban ngày. Có âm nhạc.

Tuần lễ sau sẽ chớp tích :
SPARTACUS
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 實

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
華人竹牌門面商滿行內河東京

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiêu khách, cho nên không những là bán giá thiệt rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc là vòng đeo, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân chân, hồ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thứ thức rất qui, lối cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông dùng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, tô hình hồng rồ, vân vân.

Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thêm được giầm ba tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA
Ajouter, n° 28, Rue des Paniers, Hanoi

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

TRỢ-THIỆN-ĐƯỜNG

Phố Hàng Long, số 30
Phòng giấy ở Hàng Phèn, số 29
(Rue du Vieux Marché)
Hanoi

Bản-hiệu mới xin được phép chuyên-trị và việc hiến bộ có đủ các thứ đủ và các thứ ẩm nhạc cho thuê. Lại có cả một bọn tuồng đủ đi phá quan, trị huyết, bắt hồ đưa linh, và một bọn hèn tây thời việc hộ thì rất là vui vẻ, mà thật vô tội hiến thì rất là bổ rẻ.

Tính giá rất rẻ. Các ngài ở xa muốn thuê bản-hiệu cũng xin nhận. 2057

Nước hoa vệ-sinh mới sang

Kính trình các quý-khách biết rằng hiệu tôi bán thứ nước hoa Jean de Parys gọi là Arôme des Fallaha dùng để xếp thuốc-lá, thuốc-điếu và xì-gà.

Lại có bán đủ các thứ như sau này: nước gội-đầu, cô-rem, phấn, xà-phòng thơm, vân vân.

Bán tại hiệu VŨ-QUANG-PHÚC
Thân-khoán
42, Phố nhà Thờ, 42, Hanoi
Độc-quyền Đại-lý Bắc-kỳ.

Bán sỉ và bán lẻ, giá tính phải chăng. 2068

Lại mới sang

Kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu mới nhận được các thứ hàng xin kể như sau này: Satin hoa to và satin hoa nhỏ thượng hảo hạng, satin trơn tốt, satin hoa thũng, hàng mới kiểu lạ, đoạn thâm tối, đoạn huyền thượng hạng, đoạn thâm Thượng-hải, faille hoa, faille vân, faille trơn, đa thâm thật đẹp (drap noir), alpaga (maga tốt), gabardine laine, gabardine coton, laine pardessus, nhung to thêm và nhung tơ các mũ, vải lớp mui xe thật dầy vân vân...Có gửi mẫu đi khắp các nơi.

PHAN-HƯNG-THÀNH
26, Rue des Cantonnais, Hanoi
2010 Kính cáo.

THUỐC CHỮA BỆNH KHÔNG NGỦ ĐƯỢC, BỆNH ĐAU GẦN, BỆNH BUỒN BỰC

Khi nhà người ta đau nặng, đau gần, thì thấy không ngủ được, đau gần, đau cốt, nghĩ không ra việc, đau lưng, đau ngực, ngủ thì chập chờn, thấy trong mình khó ở mỏ hình như điều đại, công việc không muốn làm, nếu không chịu chữa ngay thì chết cũng nên.

Trong những xứ nóng, mà muốn cho ngủ ngon giấc, khỏi thức dậy không thấy nặng đầu, thì chỉ nên dùng thuốc *Neurinase*. Thuốc này ai dùng cũng được, đủ trẻ con, đàn già, con gái, đàn bà đến tuổi hay sinh bệnh và các thứ bệnh thương gân.

Ở các hàng báo-chế to đều có bán cả. 2059

Hiệu **GIUÍCH** *tức là Công-ty* **CHU-VĂN-MINH** *ở Haiphong, đường Sadi-Carnot, số 115 có nhà máy nấu dầu và chế các thứ sơn lấy đủ các mài đặt dán* **CON GÀ VÀNG**.

Sơn rất tốt, giá bán phải chăng, xin đừng báo chữa cổ nội hóa, cứ viết thư cho bản hiệu lấy mẫu, sẽ xin gửi biếu ngay.

Hàng bày Hội-chợ : gian thứ 46, giãy B (mới làm), xin mời các quý-khách qua bộ đến xem, thì mới tin cho bản hiệu, gọi là chút phần chắc-chính kỹ-nghệ nước nhà. 2055

Distillerie du Nord

NGUYỄN-VĂN-MÃO & Cie
31, Bd Henri d'Orléans, Hanoi

Mới có một nhà của người Nam-Việt được phép lập lên để chế các thứ rượu mùi, hiệu là ÔNG SÁO, so với các thứ rượu đã chế ra bán tại Bắc-kỳ thì khác nhau lắm, xin quý khách nhận rõ hiệu tem giấy có ÔNG SÁO khỏi nhầm.

Bản-hiệu bán buôn, bán lẻ, giá tính rất rẻ. Xin các quý-khách chiếu cố đến cho.

Quý-khách ở xa muốn mua thứ rượu gì hay hỏi điều gì xin cứ viết thư cho bản-hiệu thì bản-hiệu xin trả lời ngay.

Ông nói số 867 2073

PHONG-TÀI

HIỆU ANNAM ĐÓNG GIẤY
Số 43, phố Xe-điếu (Rue des Pipes) Hanoi.

Kiểu đẹp! giá rẻ!
Có catalogue riêng, quý-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.

2084

ĐỦ MÙI!

Hiệu CỰ-LONG mới nhận được đủ các mùi đa đi mũa bức. Quí khách ông bà nào muốn dùng giầy tây, giầy ta thật tốt mà hợp thời-trang, xin viết thơ cho hiệu *CỰ-LONG, 61, Rue des Paniers, Hanoi.* 2077

Lại về chốn cũ

Hiệu **LỢI-THÁI** ở phố hàng Bạc số 104 nay mới dọn về nhà cũ số 110

Nhân tiện kính trình quí-khách ở các tỉnh xa được biết, hễ các ngài hỏi giá vàng mà bản-hiệu đã có giấy thép trả lời, nếu thuận giá thì xin gửi Commande bằng giấy thép ngay; bằng chậm trễ năm bảy ngày, mà vàng lên giá thì bản-hiệu lại phải tính theo giá mới. 2065

NAM-HƯNG-THÀNH

18, Rue des Caisses, 18
(Phố Hàng-Hòm)
HANOI

Kính trình các quý-khách biết cho rằng: Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn vẽ theo lối Nhật-bản, và lối Annam như là: tủ chè, hòm hộp, trạp quả, v.v... Các thứ đã nổi như là hoành-phi, câu đối, cuốn thư cùng các thứ tranh cảnh, hoặc sơn vẽ vào bình hoa lá vào vải và các thứ ghế ban nốn bằng song làm dụng kiểu chắc chắn, cẩn-thận sơn bền mãi trông rất nhã.

Bản hiệu lại buôn và bán lẻ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hạng tốt, bán giá hơn các nơi.

Các quý-khách ở xa muốn mua, gửi giấy về bản-hiệu xin tính giá phải chăng và gửi hàng theo cách lĩnh hóa giao ngân. (Contre remboursement)

Xin các quý-khách chiếu cố. 2087

Nước hoa thượng hạng: Eau de Cologne Montès

Thứ nước hoa này của bản-hiệu chế ra đã lâu, vẫn được tiếng khen là thơm lắm. Các ngài đã dùng đều chịu là hạng quí nhất! Có nhiều ngài ở xa không biết giá; nay xin khai đề các quí-khách cùng biết:

EAU DE COLOGNE MONTÈS

Chai lớn : 1 litre. . . . . **3$55**
Chai nhỡ: 1/2 litre. **1.80**
Chai nhỏ : 1/8 litre. **0.55**

Hàng chai nhỏ bày có được thư nội riêng để vẫy ra từng giọt được.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quay lưng-chợ hàng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

典 CHẤN-HƯNG 典

當舖天寶義典

Bản hiệu mới sang mở ở Hanoi, có đủ các thứ hàng Tây, hàng Ta, hàng Saigon và các thứ vải. Bản-hiệu lại có thợ may rất khéo để may quần áo ta và quần áo tây đã các lối. 2063

Thuận-Thành

BOTTIER-CHAPELLIER
7, Rue des Caisses, Hanoi
(Số 7, phố Hàng Hòm)

Bản-hiệu đóng giầy tây giầy ta và làm mũ, đủ các kiểu giá tính trung bình.

Có catalogue để biếu các quý-khách.

NGUYỄN-TIẾN-HÀM,
kính cáo. 2062

NHỮNG ĐỒ TƠ LỤA HIỆU C. J. BONNET LÀ TỐT HƠN CẢ

PACHOD Frères & Cie LYON 2060

Được thưởng gì??

Đấu-xảo Marseille đã tan cuộc từ hôm 15 Novembre 1922, thế mà xem ra trống các nhà làm mũ ở xứ Đông-Pháp này chỉ duy có bản-hiệu chịu tốn mà đem các thứ mũ đến trường đấu-xảo Marseille thôi, nay bản-hiệu mới được tin ở bên Pháp sang rằng Hội-đồng đã nết thưởng xong mà đã mông-thưởng cho bản-hiệu một cái « Médaille » Bội-tinh vàng; vậy xin có nhời kính-trình các ngài biết và mừng cho nghề làm các thứ mũ và khăn của bản-hiệu đã tôn-bộ lắm rồi.

Nay kính
HAI-CHINH
Tự Phố Cầu-Gỗ 76
HANOI

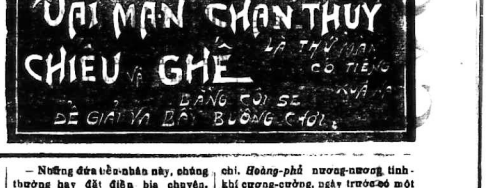
PHAN-THÁI-THÀNH

HANOI — 4, RUE DES CANTONNAIS, 4 — HANOI

MỚI ĐẾN : LÁM KIỂU, NHIỀU MÙI RẤT ĐẸP

BÁN BUÔN VÀ BÁN LẺ

Đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng Ta, hàng Saigon và các thứ vải. Bản-hiệu lại có thợ may rất khéo để may quần áo ta và quần áo tây đã các lối

s8 29

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Phi-giao hoàng-hậu nghe nói liền quay đầu lại mà hỏi rằng :

— Trực-nhật-quan đâu ?

Trực nhật-quan quì tâu :

— Muôn tâu hẫu hoàng hậu ! kẻ họ-thần là trực-nhật-quan tên gọi *Ưông, kim đây* !

Phi-giao hoàng-hậu nói :

Phi-giao hoàng-hậu nghe rồi, càng thêm tức giận, lại thét đánh luôn. *Hàng-hậu* vốn tính nhân-từ, từ khi vào cung chưa trông thấy những sự đánh-đập như thế bao giờ. Nay thấy hai tên cung-nữ lấy bị đánh, máu đầy thịt nát thì cũng có lòng thương xót mà không dám nói ra.

Khi đánh đã bốn chục roi, nội-giám lôi hai tên cung-nữ ra khỏi rồi, *Phi-giao* hoàng-hậu mới trơ cười mà nói với *Hàng-hậu* rằng :

— Muôn tâu chánh cung hoàng-hậu ! Con *Bàng-nguyệt-tố* và con *Lý-hoa-quyên* này vốn người cần-thận, xin hoàng-hậu cho thay vào hai tên cung-nữ kia.

— *Hàng* hoàng-hậu ơi ! Tiện-tỳ chúng tôi vì lòng trung mà trần-thuyết, có sao hôm nay hoàng-hậu lại nói với *Hoàng-phủ* nương-nương, để hại hai mạng liên-tỳ này. Còn *Hoàng-phủ* nương nương, xin người mở lượng hải-hà mà khoan-thứ cho hai tiện tỳ chúng tôi. Chúng tôi xin cầu-nguyện cho nương-nương chóng sinh quí-tử.

Trương-xảo-nhi cười mà bảo *Bương nguyệt anh* rằng :

— Chị *Dương-nguyệt anh* ơi ! chị sự đau lắm hay sao ! trước sau chẳng qua cũng một liều chết, ta chỉ tiếc thay cho bà tỉ-hoàng-hậu ta thật là một người si-ngốc vậy.

Phi-giao hoàng-hậu nghe rồi, càng thêm tức giận, lại thét đánh luôn. *Hàng-hậu* vốn tính nhân-từ, từ khi vào cung chưa trông thấy những sự đánh-đập như thế bao giờ. Nay thấy hai tên cung-nữ lấy bị đánh, máu đầy thịt nát thì cũng có lòng thương xót mà không dám nói ra.

Khi đánh đã bốn chục roi, nội-giám lôi hai tên cung-nữ ra khỏi rồi, *Phi-giao* hoàng-hậu mới trơ cười mà nói với *Hàng-hậu* rằng :

— Muôn tâu chánh cung hoàng-hậu ! Con *Bàng-nguyệt-tố* và con *Lý-hoa-quyên* này vốn người cần-thận, xin hoàng-hậu cho thay vào hai tên cung-nữ kia.

Phi-giao hoàng-hậu lại gọi *Bàng-nguyệt-tố* và *Lý-hoa-quyên* rằng :

— Hai con phải một lòng cẩn-thận, hầu-hạ chánh-cung hoàng-hậu đây, cũng như khi ở trước mặt tỉ vậy. Nếu hai con dám lười biếng hỗn-hào, ta sẽ lấy đầu đi đó.

Hai tên cung-nữ lạy dập đầu mà tâu rằng :

— Hai tiện-tỳ chúng tôi xin vâng mệnh.

Nói xong, liền đến đứng ở bên cạnh *Hàng-hậu*. *Phi-giao* hoàng-hậu lại truyền bảo các cung-nữ và các nội-giám rằng :

— Việc *Dương-nguyệt anh* và *Trương-xảo-nhi* bị trọng-phạt vừa rồi các ngươi đều được mắt trộng thấy đó. Dẫu chánh-cung hoàng-hậu đây là người nhân-từ, nhưng các ngươi cũng nên phải một lòng cẩn-thận, chớ có đem lời dèm-bàng mà làm lỡ-giáo hai cung. Hễ đứa nào trái lệnh thì ta sẽ tâu thái-hậu rồi lấy đầu đi, quyết không khi nào khoan-thứ được.

Các cung nữ cùng các nội-giám đồng-thanh mà tâu rằng :

— Xin tuân lệnh !

Phi-giao hoàng-hậu lại đổi sắc mặt rồi cười mà nói với *Hàng-hậu* rằng :

— Những đứa tiểu-nhân này, chúng thường hay đặt điều bịa chuyện. Chẳng những chốn hoàng-cung này như thế, dẫu các nhà sĩ-thứ mà vợ chồng sinh ra ghen tuông, chị em dâu bất hòa anh em ruột bất mục, hoặc là đích-thứ tranh-cạnh nhau, cũng đều bởi những đứa tiểu nhân này xúc-xiểm. Nếu ta không nghiêm-trị trước thì chúng cứ dần-dà mỗi khi nói một câu, chẳng những thần-thiếp đầu tội, mà cái thịnh-đức của chánh-cung hoàng-hậu cũng khó lòng giữ trọn thủy-chung vậy.

Hàng-hậu nghe nói, có ý hổ-thẹn, rồi đáp rằng :

— Từ nay chị xin vâng lời.

Bấy giờ các nội-giám đã bày ngọc thiện, *Phi giao* hoàng-hậu mời *Hàng-hậu* ngồi vào ngự tiệc. Trong khi ngự tiệc, *Phi-giao* hoàng-hậu tiếp-đãi rất cung-kính. Tiệc xong, *Hàng hậu* truyền sắp kiệu về cung. *Phi-giao* hoàng-hậu lại đứng dậy tiễn ra đến tận cửa ngoài. Khi *Hàng-hậu* về tới cung, một mình ngẫm-nghĩ có về buồn-rầu. Con *Bàng-nguyệt-tố* và con *Lý hoa-quyên* theo hầu bên cạnh thấy vậy, mới tìm lời khuyên giải mà rằng :

— Muôn tâu tỉ hoàng-hậu ! xin hoàng-hậu chớ nên nghĩ-ngợi làm chi. *Hoàng-phủ* nương-nương tính-khí cương-cường, ngày trước có một tên tiểu-nội-giám là *Lý-bình-phác* xấy tay đánh vỡ chiếc chén ngọc, *Hoàng-phủ* nương-nương tức thì nổi giận, rồi truyền đánh 40 ngự-côn. Tên tiểu-nội-giám ấy là một đứa cận-thần thân yêu của thánh-thượng, thế mà thánh-thượng chỉ đánh ngồi nhìn, chứ không dám nói ra, lại phải dâng lời ngợi-ngào mà khuyên-giải, đợi đến khi *Hoàng-phủ* nương-nương ngồi cơn tức-giận, bấy giờ thánh-thượng mới yên lòng. *Hoàng-phủ* nương-nương thờ người trên đối kẻ dưới, thật rất ân-cần chu-đáo, không hề sai trái ý một chút thì cái tính nóng-nẩy, nghĩ lại đáng ghê ! Từ nay hoàng-hậu cứ việc hưởng phúc thanh nhàn, thế là yên thân vậy.

Hàng hậu thở dài mà than rằng :

— Ta vào cung trong 4 năm nay, *Dương-nguyệt-anh* và *Trương xảo-nhi* vốn là người làm phúc của ta, ta chưa hề có nói nặng đến, chẳng bao giờ, không ngờ ngày nay chúng lại bị trọng phạt như thế. Ta nghĩ-ngợi việc này, thật là ta tâm trạt hại thế cung-nữ ấy vậy.

(Còn nữa)